

Roditeljska odgovornost - Hrvatska

SADRŽAJ

- 1 Što u praktičnom smislu znači pravni pojam „roditeljska odgovornost”? Koja su prava i obveze nositelja roditeljske odgovornosti?
- 2 Tko u pravilu ima roditeljsku odgovornost nad djetetom?
- 3 Ako roditelji nisu sposobni ili ne žele snositi roditeljsku odgovornost nad svojom djecom, može li se umjesto njih odrediti neka druga osoba?
- 4 Ako se roditelji razvedu ili prekinu odnos, kako se rješava pitanje roditeljske odgovornosti u budućnosti?
- 5 Ako roditelji postignu dogovor po pitanju roditeljske odgovornosti, koje se formalnosti moraju poštovati kako bi taj sporazum postao pravno obvezujući?
- 6 Ako roditelji ne mogu postići dogovor po pitanju roditeljske odgovornosti, koja je alternativa rješavanju spora a da se izbjegne izlazak pred sud?
- 7 Ako roditelji izađu pred sud, o kojim pitanjima u vezi s djetetom može odlučivati sudac?
- 8 Ako sud odluči da jedan roditelj treba imati isključivu skrb nad djetetom, znači li to da on ili ona može odlučivati o svim pitanjima u vezi s djetetom a da se prethodno ne savjetuje s drugim roditeljem?
- 9 Ako sud odluči da roditelji trebaju imati zajedničku skrb nad djetetom, što to znači u praksi?
- 10 Kojem se sudu ili tijelu trebam obratiti ako želim podnijeti zahtjev za roditeljsku odgovornost? Koje se formalnosti moraju poštovati? Koje dokumente trebam priložiti zahtjevu?
- 11 Koji se postupak primjenjuje u takvim slučajevima? Postoji li hitni postupak?
- 12 Mogu li dobiti pravnu pomoć za pokrivanje troškova postupka?
- 13 Je li moguće uložiti žalbu protiv odluke o roditeljskoj odgovornosti?
- 14 U određenim slučajevima potrebno je obratiti se sudu kako bi se zatražilo izvršenje odluke o roditeljskoj odgovornosti. Kojem se sudu trebam obratiti u takvim slučajevima i koji se postupak primjenjuje?
- 15 Što trebam učiniti kako bi se u ovoj državi članici priznala i izvršila odluka o roditeljskoj odgovornosti koju je donio sud u drugoj državi članici?
- 16 Kojem se sudu u ovoj državi članici trebam obratiti kako bih podnio prigovor na priznanje odluke o roditeljskoj odgovornosti koju je donio sud u drugoj državi članici? Koji se postupak u takvim slučajevima primjenjuje?
- 17 Koje se pravo primjenjuje u postupku o roditeljskoj odgovornosti ako dijete ili stranke ne žive u ovoj državi članici ili su različitih nacionalnosti?



1 Što u praktičnom smislu znači pravni pojam „roditeljska odgovornost”? Koja su prava i obveze nositelja roditeljske odgovornosti?

Roditeljsku skrb čine odgovornosti, dužnosti i prava roditelja, u svrhu zaštite i promicanja djetetovih osobnih i imovinskih prava te dobrobiti. Roditeljsku skrb roditelji su dužni ostvarivati u skladu s djetetovim razvojnim potrebama i mogućnostima. Roditelj se ne može odreći prava na roditeljsku skrb. Roditelji su dužni o pojedinačnim sadržajima roditeljske skrbi razgovarati i sporazumijevati se s djetetom u skladu s njegovom dobi i zrelošću.

U sadržaj roditeljske skrbi ulazi pravo i dužnost zaštite osobnih prava djeteta na zdravlje, razvoj, njegu i zaštitu; odgoj i obrazovanje; ostvarivanje osobnih odnosa i određivanje mjesta stanovanja te pravo i dužnost upravljanja djetetovom imovinom. Također u sadržaj roditeljske skrbi ulazi pravo i dužnost zastupanja djetetovih osobnih i imovinskih prava i interesa.

2 Tko u pravilu ima roditeljsku odgovornost nad djetetom?

Roditelji imaju pravo i dužnost ravnopravno, zajednički i sporazumno ostvarivati roditeljsku skrb. Kad roditelji trajno ne žive zajedno, dužni su ostvarivanje roditeljske skrbi sporazumno urediti planom o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Zajedničko ostvarivanje roditeljske skrbi može biti uređeno i odlukom suda koja se temelji na sporazumu roditelja o svim bitnim pitanjima iz plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Roditelji su dužni prilikom zajedničkog ostvarivanja roditeljske skrbi sporna pitanja pokušati riješiti sporazumno.

Jedan roditelj samostalno ostvaruje roditeljsku skrb potpuno, djelomice ili u odnosu na odlučivanje o određenom bitnom pitanju u vezi s djetetom uz istodobno ograničavanje drugog roditelja na ostvarivanje roditeljske skrbi u tom dijelu samo na temelju sudske odluke u skladu s djetetovom dobrobiti. Roditelj nastavlja samostalno ostvarivati roditeljsku skrb bez sudske odluke ako je drugi roditelj umro ili je proglašen umrlim, a roditelji su prije smrti jednoga od njih roditeljsku skrb ostvarivali zajednički. Jedan roditelj samostalno ostvaruje roditeljsku skrb na temelju sudske odluke ako roditelji nisu postigli plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili sporazum tijekom sudskog postupka, pri čemu je sud dužan posebno voditi računa koji je od roditelja spreman na suradnju i sporazum o zajedničkoj roditeljskoj skrbi.

3 Ako roditelji nisu sposobni ili ne žele snositi roditeljsku odgovornost nad svojom djecom, može li se umjesto njih odrediti neka druga osoba?

U slučajevima kad je roditelj djeteta maloljetna osoba ili osoba lišena poslovne sposobnosti u dijelu u kojem nije u stanju ostvarivati roditeljsku skrb nastupa mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi zbog pravnih zapreka. Dok traje mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi, svakodnevnu skrb o djetetu može ostvarivati prethodno navedeni roditelj samostalno ili zajedno s drugim roditeljem djeteta ili skrbnikom djeteta imenovanim sukladno odredbama Obiteljskog zakona o imenovanju skrbnika djetetu. Gore navedeni roditelj ne može zastupati dijete, a ako je lišen poslovne sposobnosti, ne može ga zastupati u dijelu u kojem je lišen poslovne sposobnosti. Dijete zastupa drugi roditelj ili skrbnik djeteta koji je dužan poštovati mišljenje roditelja.

U slučaju neslaganja roditelja djeteta međusobno ili roditelja i skrbnika djeteta oko zastupanja djeteta u vezi s odlukama koje su bitne za dijete sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta, roditelja ili skrbnika donijeti rješenje kojim će odrediti tko će zastupati dijete u toj stvari.

Sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta, roditelja ili centra za socijalnu skrb donijeti rješenje o mirovanju ostvarivanja roditeljske skrbi (mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi zbog stvarnih prepreka) ako je roditelj odsutan i nepoznatog boravišta ili spriječen iz objektivnih razloga dulje vrijeme ostvarivati roditeljsku skrb. Dok traje mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi zbog gore navedenih razloga, roditelj nema pravo na njezino ostvarivanje. Dok traje takvo mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi, roditeljsku skrb ostvaruje drugi roditelj samostalno ili se dijete stavlja pod skrbništvo sukladno odredbama Obiteljskog zakona. Sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta, roditelja kojem miruje ostvarivanje roditeljske skrbi ili centra za socijalnu skrb donijeti rješenje o prestanku mirovanja ostvarivanja roditeljske skrbi zbog stvarnih zapreka kad prestanu postojati razlozi zbog kojih je određeno mirovanje roditeljske skrbi.

Ako roditelji zajednički ostvaruju roditeljsku skrb i jedan od njih umre, drugi roditelj nastavlja samostalno ostvarivati roditeljsku skrb. Ako roditelj koji samostalno ostvaruje roditeljsku skrb umre, sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta, drugog roditelja ili centra za socijalnu skrb donijeti rješenje kojim će povjeriti ostvarivanje roditeljske skrbi drugom roditelju, ako je to u skladu s dobrobiti djeteta. U slučaju smrti oba roditelja, centar za socijalnu skrb će dijete staviti pod skrbništvo. Roditelj koji ostvaruje roditeljsku skrb može za života u oporuci ili u obliku javnobilježničke isprave (anticipirana naredba) imenovati osobu za koju smatra da bi se u slučaju njegove smrti najbolje skrbila o djetetu. Kad se u slučaju smrti roditelja djetetu imenuje skrbnik, uzima se u obzir volja roditelja i mišljenje djeteta, osim ako se procijeni da to ne bi bilo u skladu s djetetovom dobrobiti.

Sukladno članku 224. Obiteljskog zakona, pod skrbništvo će se staviti dijete čiji su roditelji umrli, nestali, nepoznati ili su najmanje mjesec dana nepoznatog boravišta; lišeni prava na roditeljsku skrb; lišeni poslovne sposobnosti u dijelu koji ih onemogućava u ostvarivanju roditeljske skrbi nisu povjerali osobi koja ispunjava uvjete za skrbnika ili su dali pristanak na posvojenje. Sukladno članku 225. Obiteljskog zakona, centar za socijalnu skrb donosi rješenje o stavljanju djeteta pod skrbništvo i imenuje mu skrbnika. Dijete se rješenjem centra za socijalnu skrb povjerava na svakodnevnu skrb skrbniku, drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji, domu za djecu ili pravnoj osobi koja obavlja djelatnost socijalne skrbi, ako drukčije nije propisano Obiteljskim zakonom.

Mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta određuju se na temelju stručne procjene ako se utvrdi da je došlo do povrede djetetovih prava i dobrobiti ili da su prava, dobrobit i razvoj djeteta ugroženi. Prava djeteta smatraju se ugroženima ako je skrb o djetetu neodgovarajuća ili ako dijete ima psihosocijalne poteškoće koje se očituju kroz ponašanje, emocionalne, školske i druge probleme

u djetetovu odrastanju ili ako postoji vjerojatnost da će do toga doći. Centar za socijalnu skrb može radi zaštite osobnih prava i dobrobiti djeteta odrediti: 1. žurnu mjeru izdvajanja i smještaja djeteta izvan obitelji; 2. upozorenje na pogreške i propuste u ostvarivanju roditeljske skrbi; 3. mjeru stručne pomoći i potpore u ostvarivanju skrbi o djetetu i 4. mjeru intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu. Sud može radi zaštite osobnih prava i dobrobiti djeteta odrediti: 1. Privremeno povjeravanje djeteta drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi; 2. Zabranu približavanja djetetu; 3. Oduzimanje prava na stanovanje s djetetom i povjeravanje svakodnevne skrbi o djetetu drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi; 4. Povjeravanje djeteta s problemima u ponašanju radi pomoći u odgoju udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi i 5. Lišenje prava na roditeljsku skrb. Obiteljski zakon sadrži odredbe o privremenom smještaju djeteta, privremenom povjeravanju skrbi o djetetu i te oduzimanju prava na stanovanje s djetetom i dr. u okviru mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta.

4 Ako se roditelji razvedu ili prekinu odnos, kako se rješava pitanje roditeljske odgovornosti u budućnosti?

Pitanje roditeljske odgovornosti može se urediti planom o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili sudskom odlukom.

Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi je pisani sporazum roditelja o načinu ostvarivanja zajedničke roditeljske skrbi u okolnostima u kojima roditelji djeteta trajne ne žive u obiteljskoj zajednici. Planom o zajedničkoj roditeljskoj skrbi mora se detaljno urediti: 1. mjesto i adresa djetetova stanovanja, 2. vrijeme koje će dijete provoditi sa svakim od roditelja, 3. način razmjene informacija u vezi s davanjem suglasnosti pri donošenju odluka bitnih za dijete te razmjene važnih informacija u vezi s djetetom, 4. visinu uzdržavanja kao obvezu roditelja kod kojega dijete ne stanuje i 5. način na koji će se rješavati buduća sporna pitanja. Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi roditelji mogu sastaviti samostalno, u postupku obveznog savjetovanja, kao i u postupku obiteljske medijacije.

Ako se roditelji nisu sporazumjeli o planu o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili ga je sud odbio odobriti, svaki roditelj ili dijete mogu podnijeti tužbu radi rješavanja pitanja s kojim će roditeljem dijete stanovati, načinu ostvarivanja roditeljske skrbi, osobnih odnosa djeteta s drugim roditeljem te uzdržavanju djeteta. U postupku kojim se odlučuje s kojim će roditeljem dijete stanovati, o roditeljskoj skrbi i ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s roditeljem sud nije vezan zahtjevima stranaka. Sud može odluku o tome s kojim će roditeljem dijete stanovati, o načinu ostvarivanja osobnih odnosa djeteta s drugim roditeljem i o ostvarivanju roditeljske skrbi donijeti na temelju sporazuma roditelja ako smatra da je taj sporazum u skladu s dobrobiti djeteta.

Sud će odlučiti po službenoj dužnosti s kojim će roditeljem dijete stanovati, o ostvarivanju roditeljske skrbi i osobnih odnosa djeteta s roditeljem te uzdržavanju djeteta: odlukom kojom se utvrđuje da brak ne postoji ili se poništava ili razvodi te u drugim slučajevima razdvojenog života roditelja ili odlukom o utvrđivanju ili osporavanju majčinstva ili očinstva kada je donošenje ove odluke, s obzirom na ishod parnice i okolnosti slučaja, moguće i potrebno.

5 Ako roditelji postignu dogovor po pitanju roditeljske odgovornosti, koje se formalnosti moraju poštovati kako bi taj sporazum postao pravno obvezujući?

Kako bi stekao svojstvo ovršne isprave, plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi može se podnijeti sudu u izvanparničnom postupku radi provjere sadržaja te odobravanja sukladno odredbama Obiteljskog zakona. Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi može se mijenjati u skladu s dobi i zrelošću djeteta ili ako to zahtijevaju bitno promijenjene okolnosti te podnijeti sudu u izvanparničnom postupku radi provjere sadržaja i odobravanja izmijenjenog plana.

Sud može odluku o tome s kojim će roditeljem dijete stanovati, o načinu ostvarivanja osobnih odnosa djeteta s drugim roditeljem i o ostvarivanju roditeljske skrbi donijeti na temelju sporazuma roditelja ako smatra da je taj sporazum u skladu s dobrobiti djeteta. Ako roditelji sporazumno odluče ostvarivati zajedničku roditeljsku skrb, sporazum mora uređivati sva bitna pitanja iz plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Što se tiče pravnih lijekova i izmjene odluke, odluka suda donesena na temelju sporazuma roditelja o ostvarivanju zajedničke roditeljske skrbi izjednačena je s planom o zajedničkoj roditeljskoj skrbi koji je odobrio sud. Odluka o roditeljskoj skrbi i ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom ne mora biti obrazložena ako je donesena na temelju prethodno navedenog sporazuma roditelja o ostvarivanju zajedničke roditeljske skrbi.

6 Ako roditelji ne mogu postići dogovor po pitanju roditeljske odgovornosti, koja je alternativa rješavanju spora a da se izbjegne izlazak pred sud?

Ako se roditelji nisu sporazumjeli o planu o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, centar za socijalnu skrb će ih savjetovati da pokušaju postići sporazum u postupku obiteljske medijacije, osim u zakonom propisanim slučajevima u kojima se ne provodi medijacija. Ako se roditelji koji se namjeravaju razvesti nisu sporazumjeli o planu o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, centar za socijalnu skrb će ih upozoriti da će sud u postupku radi razvoda braka pokrenutog tužbom jednog od bračnih drugova po službenoj dužnosti: 1. donijeti odluku s kojim će roditeljem dijete stanovati, o roditeljskoj skrbi, o ostvarivanju osobnih odnosa s drugim roditeljem i o uzdržavanju djeteta; 2. omogućiti djetetu izražavanje mišljenja sukladno Obiteljskom zakonu i 3. djetetu imenovati posebnog skrbnika sukladno odredbama Obiteljskog zakona.

7 Ako roditelji izađu pred sud, o kojim pitanjima u vezi s djetetom može odlučivati sudac?

Sukladno članku 413. Obiteljskog zakona, sud će odlučiti po službenoj dužnosti s kojim će roditeljem dijete stanovati, o ostvarivanju roditeljske skrbi i osobnih odnosa djeteta s roditeljem te uzdržavanju djeteta odlukom kojom se utvrđuje da brak ne postoji ili se poništava ili razvodi te u drugim slučajevima razdvojenog života roditelja ili odlukom o utvrđivanju ili osporavanju majčinstva ili očinstva kada je donošenje ove odluke, s obzirom na ishod parnice i okolnosti slučaja, moguće i potrebno. Sud može odlukom ograničiti ili zabraniti ostvarivanje osobnih odnosa djeteta s roditeljem, odrediti da se osobni odnosi s djetetom ostvaruju pod nadzorom stručne osobe, 3. izreći mjeru za zaštitu prava i dobrobiti djeteta kad je to prema okolnostima slučaja potrebno i odlučiti o ostvarivanju osobnih odnosa s maćehom ili očuhom ako su u trenutku prestanka bračne zajednice živjeli zajedno i brinuli se o djetetu.

Sukladno članku 417. Obiteljskog zakona, u postupcima u kojima se odlučuje o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s roditeljem sud je dužan upozoriti roditelje da je ostvarivanje osobnih odnosa djeteta s roditeljem od posebne važnosti za djetetovu dobrobit, poticati roditelje na postizanje sporazuma i sudjelovanje u postupku obiteljske medijacije, osim u slučajevima obiteljskog nasilja i, ako izostane sporazum, voditi računa da mjesto na kojem će se ostvarivati osobni odnosi djeteta s roditeljem bude prikladno za dijete, uzimajući u obzir istodobno stvarne prostorne i vremenske mogućnosti roditelja koji ima pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom. Odluka suda mora sadržati detaljne podatke o načinu, vremenu i mjestu preuzimanja, odnosno povratka djeteta, a po potrebi i troškovima ostvarivanja osobnih odnosa roditelja s djetetom. Sud će u obrazloženje odluke unijeti pisano upozorenje o pravnim posljedicama nepoštivanja obveze omogućavanja ostvarivanja osobnih odnosa djeteta s drugim roditeljem (mogućnost izricanja novčane kazne, mogućnost izricanja zatvorske kazne, mogućnost promjene odluke s kojim će roditeljem dijete stanovati).

Sukladno članku 418. Obiteljskog zakona, sud može u postupku u kojem se odlučuje o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s roditeljem odrediti jednu ili više mjera kojima se osigurava provedba odluke ako posumnja da bi roditelj s kojim dijete stanuje odbijao postupati u skladu s odlukom o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s drugim roditeljem, i to: 1. odrediti osobu koja će pomagati pri provedbi odluke ili sporazuma o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s roditeljem i 2. odrediti obvezu polaganja jamstva u novcu od strane roditelja s kojim dijete stanuje. Kad određuje ove mjere, sud posebno vodi računa o prijašnjem ponašanju roditelja s kojim dijete stanuje.

Sukladno članku 419. Obiteljskog zakona, sud može u postupku u kojem se odlučuje o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s roditeljem odrediti jednu ili više mjera kojima se osigurava povratak djeteta ili zapriječuje protupravno odvođenje djeteta od strane roditelja koji ima pravo ostvarivati osobne odnose s djetetom (odrediti obvezu predaje putovnice roditelja koji ima pravo ostvarivati osobne odnose s djetetom za vrijeme ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom sudu koji je mjeru odredio, odrediti obvezu polaganja jamstva u novcu od strane roditelja koji ima pravo ostvarivati osobne odnose s djetetom, odrediti zabranu otuđenja ili opterećenja imovinskih prava roditelji koji ima pravo ostvarivati osobne odnose s djetetom uz zabilježbu zabrane u javne upisnike, odrediti obvezu roditelja koji ima pravo ostvarivati osobne odnose da se redovito javlja zajedno s djetetom ovlaštenom tijelu kao što je centar za socijalnu skrb u mjestu gdje se osobni odnosi ostvaruju, odrediti mjesto gdje se osobni odnosi imaju ostvarivati, zabraniti odlazak djeteta iz države u kojoj se osobi odnosi imaju ostvarivati te odrediti registraciju zabrane u državnom ili prekograničnom informacijskom sustavu. Kada određuje ove mjere, sud mora posebno voditi računa o prijašnjem ponašanju roditelja koji ima pravo ostvarivati osobne odnose s djetetom.

Sukladno članku 421., odluka o roditeljskoj skrbi i ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom ne mora biti obrazložena ako je donesena na temelju sporazuma roditelja sukladno odredbama Obiteljskog zakona ili ako je odluka bila usmeno objavljena u nazočnosti svih stranaka i sve su se stranke odrekle pravnih lijekova.

8 Ako sud odluči da jedan roditelj treba imati isključivu skrb nad djetetom, znači li to da on ili ona može odlučivati o svim pitanjima u vezi s djetetom a da se prethodno ne savjetuje s drugim roditeljem?

Sukladno članku 99. Obiteljskog zakona jedan roditelj samostalno zastupa dijete u onim područjima roditeljske skrbi u kojima je drugi roditelj prema odredbama Obiteljskog zakona ili na temelju odluke suda ograničen.

Prema odredbi članka 105. jedan roditelj samostalno ostvaruje roditeljsku skrb potpuno, djelomice ili u odnosu na odlučivanje o određenom bitnom pitanju u vezi s djetetom uz istodobno ograničavanje drugog roditelja na ostvarivanje roditeljske skrbi u tom dijelu samo na temelju sudske odluke u skladu s djetetovom dobrobiti. Jedan roditelj samostalno ostvaruje roditeljsku skrb bez sudske odluke ako je drugi roditelj umro ili je proglašen umrlim, a roditelji su prije smrti jednoga od njih roditeljsku skrb ostvarivali zajednički. Kad sud donosi odluku o samostalnom ostvarivanju roditeljske skrbi, odredit će hoće li roditelj koji samostalno ostvaruje roditeljsku skrb sam zastupati dijete u bitnim osobnim pravima ili uz suglasnost drugog roditelja sukladno članku 100. Obiteljskog zakona (zastupanje u bitnim osobnim pravima djeteta – promjena djetetova osobnog imena, promjena prebivališta odnosno boravišta djeteta i izbor ili promjena vjerske pripadnosti).

Sukladno članku 110. Obiteljskog zakona, roditelji, bez obzira na to ostvaruju li roditeljsku skrb zajednički ili samostalno, imaju pravo samostalno donositi svakodnevne odluke u vezi s djetetom za vrijeme kad se dijete nalazi kod jednoga od njih. U hitnim slučajevima, kad prijeti neposredna opasnost za dijete, svaki od roditelja ima pravo, bez suglasnosti drugog roditelja donijeti odluke o poduzimanju nužnih radnji u skladu s djetetovom dobrobiti i o tome u najkraćem mogućem roku obavijestiti drugog roditelja.

Roditelji su dužni, bez obzira na to ostvaruju li roditeljsku skrb zajednički ili samostalno, međusobno razmjenjivati informacije o očuvanju djetetova zdravlja i dosljednosti u odgoju te informacije u vezi sa školskim i izvanškolskim obvezama djeteta. Razmjena informacija mora biti jasna, brza i usmjerena isključivo na dijete.

Roditelji ne smiju dužnost suradnje koristiti radi kontrole drugog roditelja.

Osim navedenog, roditelj kojemu je ograničeno pravo na ostvarivanje roditeljske skrbi, sukladno članku 112. Obiteljskog zakona ima pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom te pravo na donošenje svakodnevnih odluka u vezi s djetetom i odluka o poduzimanju nužnih radnji u slučaju neposredne opasnosti te pravo na informacije o bitnim okolnostima vezanim uz osobna prava djeteta. Ova prava mogu biti ograničena ili oduzeta samo odlukom suda ako je to nužno radi zaštite djetetove dobrobiti. Roditelj koji ne ostvaruje roditeljsku skrb nad djetetom ima pravo zahtijevati od drugog roditelja informacije o bitnim okolnostima vezanim uz osobna prava djeteta, ako za to ima opravdani pravni interes i u mjeri u kojoj to nije u suprotnosti s djetetovom dobrobiti. U slučaju spora, sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta ili roditelja donijeti rješenje radi zaštite dobrobiti djeteta.

9 Ako sud odluči da roditelji trebaju imati zajedničku skrb nad djetetom, što to znači u praksi?

Sukladno članku 108. Obiteljskog zakona, kad roditelji ostvaruju zajedničku roditeljsku skrb, odluke koje su bitne za dijete, kao i suglasnosti dužni su donijeti, odnosno dati sporazumno. Odluke koje su bitne za dijete odnose se na zastupanje u vezi s bitnim osobnim pravima djeteta i zastupanje u vezi s vrjednijom imovinom i imovinskim pravima djeteta. Odluke koje su bitne za dijete mogu biti i druge odluke koje mogu znatno utjecati na život djeteta kao što je ostvarivanje osobnih odnosa s djetetu bliskim osobama, izvanredni medicinski postupci ili liječenje te izbor škole za koje odluke se smatra da je drugi roditelj dao svoju suglasnost. Iznimno, ako se radi o neodgodivoj medicinskoj intervenciji, primjenjuju se odredbe posebnog propisa kojim se uređuje zaštita prava pacijenata. Članak 100. Obiteljskog zakona sadrži odredbe o zastupanju u vezi s bitnim osobnim pravima djeteta (promjena djetetova osobnog imena, promjena prebivališta odnosno boravišta djeteta, izbor ili promjena vjerske pripadnosti). Zastupanje u vezi s bitnim osobnim pravima djeteta valjano je ako roditelj koji zastupa dijete ima pisanu suglasnost drugog roditelja koji ima pravo zastupati dijete. U zakonom propisanim slučajevima suglasnost nije potrebna, ako je roditelj s kojim dijete stanuje pribavio suglasnost centra za socijalnu skrb. Ako roditelj koji zastupa dijete ne može pribaviti pisanu suglasnost, sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta ili roditelja odlučiti koji će od roditelja u toj stvari zastupati dijete radi zaštite dobrobiti djeteta.

Članak 101. Obiteljskog zakona sadrži odredbe o zastupanju u vezi s vrjednijom imovinom odnosno imovinskim pravima djeteta.

Sukladno članku 109. Obiteljskog zakona, kada se roditelji koji imaju pravo zastupati dijete ne mogu sporazumjeti u vezi s odlukama koje su bitne za dijete, sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta ili roditelja odlučiti koji će od roditelja u toj stvari zastupati dijete. Ako se bitne odluke odnose na osobna prava djeteta, prije pokretanja izvanparničnog postupka, roditelji su dužni sudjelovati u postupku obveznog savjetovanja.

10 Kojem se sudu ili tijelu trebam obratiti ako želim podnijeti zahtjev za roditeljsku odgovornost? Koje se formalnosti moraju poštovati? Koje dokumente trebam priložiti zahtjevu?

Prijedlog ili tužba podnosi se mjesno nadležnom općinskom sudu.

Sukladno članku 34. Zakona o parničnom postupku, općinski sudovi uvijek sude u prvom stupnju u sporovima: o postojanju ili nepostojanju braka, poništenju i rastavi braka; o utvrđivanju ili osporavanju očinstva ili majčinstva; o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti i o roditeljskoj skrbi, ako se istodobno odlučuje o rastavi braka, postojanju ili nepostojanju braka i poništenju braka.

Sukladno Obiteljskom zakonu, prije pokretanja postupka radi razvoda braka u kojem postoji zajedničko maloljetno dijete i prije pokretanja ostalih sudskih postupaka o ostvarivanju roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom provodi se obvezno savjetovanje. Na obvezno savjetovanje prije pokretanja postupka radi uređenja ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom u slučaju prestanka životne zajednice njegovih roditelja primjenjuju se na odgovarajući način odredbe Obiteljskog zakona o obveznom savjetovanju prije pokretanja postupka radi razvoda braka u kojem postoji zajedničko maloljetno dijete. Zakonom su propisani slučajevi u kojima se ne provodi obvezno savjetovanje. Obvezno savjetovanje pokreće se na zahtjev stranke, a podnosi se centru za socijalnu skrb u pisanom obliku ili usmeno na zapisnik. Obvezno savjetovanje provodi stručni tim centra za socijalnu skrb nadležnog prema mjestu djetetova prebivališta, odnosno boravišta ili prema mjestu zadnjeg zajedničkog prebivališta odnosno boravišta bračnih ili izvanbračnih drugova. U obveznom savjetovanju sudjeluju članovi obitelji osobno i bez punomoćnika. Po

okončanju obveznog savjetovanja centar za socijalnu skrb dužan je sastaviti izvješće, koje vrijedi šest mjeseci od dana kad je okončano obvezno savjetovanje.

Obvezan je prvi sastanak obiteljske medijacije prije pokretanja postupka radi razvoda braka.

Ovisno o vrsti postupka koji se pokreće (bračni spor; spor radi utvrđivanja ili osporavanja majčinstva ili očinstva; spor o roditeljskoj skrbi i osobnim odnosima djeteta s roditeljem odnosno postupak radi sporazumnog razvoda braka; odobravanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi), potrebno je, uz drugu dokumentaciju, priložiti izvješće o obveznom savjetovanju/dokaz o sudjelovanju na prvom sastanku obiteljske medijacije/plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Dokumentacija koja je potrebna ovisi vrsti postupka koji se pokreće.

11 Koji se postupak primjenjuje u takvim slučajevima? Postoji li hitni postupak?

U svim postupcima u obiteljsko-pravnim stvarima u vezi s djetetom nadležna tijela moraju postupati žurno uz istodobnu zaštitu djetetove dobrobiti.

12 Mogu li dobiti pravnu pomoć za pokrivanje troškova postupka?

Da. Besplatna pravna pomoć uređena je Zakonom o besplatnoj pravnoj pomoći (Narodne novine br. 143/2013).

13 Je li moguće uložiti žalbu protiv odluke o roditeljskoj odgovornosti?

Da. Protiv presude donesene u prvom stupnju stranke mogu podnijeti žalbu u roku od petnaest dana od dana dostave prijepisa presude, ako u Zakonu o parničnom postupku nije određen drugi rok. Protiv odluke donesene u prvom stupnju, u posebnim izvanparničnim postupcima uređenim Obiteljskim zakonom, dopuštena je žalba, ako Zakonom nije drukčije određeno. Žalba se podnosi u roku od petnaest dana od dana dostave rješenja.

14 U određenim slučajevima potrebno je obratiti se sudu kako bi se zatražilo izvršenje odluke o roditeljskoj odgovornosti. Kojem se sudu trebam obratiti u takvim slučajevima i koji se postupak primjenjuje?

Potrebno je obratiti se mjesno nadležnom općinskom sudu. Ovršni postupak provodi se po odredbama Ovršnog zakona, s tim da Obiteljski zakon sadrži posebne odredbe o ovrsi radi predaje djeteta te ovrsi radi ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom (čl. 509.-525. Obiteljskog zakona).

15 Što trebam učiniti kako bi se u ovoj državi članici priznala i izvršila odluka o roditeljskoj odgovornosti koju je donio sud u drugoj državi članici?

Potrebno je pokrenuti postupak radi priznanja strane sudske odluke, sukladno Zakonu o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima (Narodne novine br. 53/91, 8/01).

Od 1. srpnja 2013. godine u Republici Hrvatskoj u primjeni je Uredba Vijeća br. 2201/2003 o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000. U pogledu priznanja i proglašenja izvršivosti odluka o roditeljskoj odgovornosti, na odgovarajući način primjenjuje se Poglavlje III. predmetne Uredbe.

Zahtjev za priznanje/nepriznanje odnosno zahtjev za proglašenje izvršivosti te prijedlog za ovrhu podnose se mjesno nadležnom općinskom sudu.

Prijedlog za ovrhu podnosi se mjesno nadležnom općinskom sudu.

U postupcima priznanja i izvršenja stranih sudskih odluka primjenjuju se odredbe Uredbe Vijeća br. 2201/2003 o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000, Ovršnog zakona, Obiteljskog zakona i dr.

16 Kojem se sudu u ovoj državi članici trebam obratiti kako bih podnio prigovor na priznanje odluke o roditeljskoj odgovornosti koju je donio sud u drugoj državi članici? Koji se postupak u takvim slučajevima primjenjuje?

Žalba se podnosi općinskom sudu. O žalbi odlučuje županijski sud.

U postupku povodom žalbe primjenjuju se odredbe Uredbe Vijeća br. 2201/2003 o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 te Zakona o parničnom postupku.

17 Koje se pravo primjenjuje u postupku o roditeljskoj odgovornosti ako dijete ili stranke ne žive u ovoj državi članici ili su različitih nacionalnosti?

Sukladno članku 40. Zakona o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima za odnose između roditelja i djece mjerodavno je pravo države čiji su oni državljani. Ako su roditelji i djeca državljani različitih država, mjerodavno je pravo države u kojoj svi oni imaju prebivalište. Ako su roditelji i djeca državljani različitih država, a nemaju prebivalište u istoj državi, mjerodavno je pravo Republike Hrvatske ako je dijete ili koji od roditelja državljanin Republike Hrvatske. Za odnose između roditelja i djece što nisu predviđeni gore navedenim odredbama mjerodavno je pravo države čiji je državljanin dijete.

U Republici Hrvatskoj od 1. siječnja 2010. godine u primjeni je Konvencija o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u odnosu na roditeljsku odgovornost i o mjerama za zaštitu djece, Hag, 1996.

Za daljnje informacije vidjeti:

Obiteljski zakon (Narodne novine br. 103/15)

Ovršni zakon (Narodne novine br. 112/12, 25/13, 93/14)

Zakona o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima (Narodne novine br. 53/91, 88/01)

Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći (Narodne novine br. 143/2013)

Zakon o provedbi Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003 u području nadležnosti, priznanja i izvršenja sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom skrbi (Narodne novine br. 127/2013)

Uredba Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000.

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJN-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Posljednji put ažurirano: 27/11/2018